

ELŐFIZETÉSI ÁRAK:

A kiadóhivatalban átvéve:
 Egész évre... 16 kor.
 Negyedévre... 4 "

Helyben házból hordva:
 Egész évre... 20 kor.
 Negyedévre... 5 "

Tűdőre postán szállítva:
 Egész évre... 24 kor.
 Negyedévre... 6 "

TISZÁNTÚL

POLITIKAI NAPILAP

Megjelenik minden nap a hétfő és
 kedd utáni napok kivételével.

Szerkesztőség és kiadóhivatal:
 Nagyvárad, Apáczai-utca 2.

A szerkesztőség kérésekre visszaküldés
 vagy megőrzésére nem vállalkozik.

Előfizetések és hirdetések a
 kiadóhivatalhoz intézendők.

Egyes szám ára 3 fillér.

NAGYVÁRAD, november 7.

A létszámemelés.

Egy hete, hogy Schönaich közös hadügyminiszter Budapesten járt és Wekerle miniszterelnök ugyanakkor a képviselőházban nyilatkozott a létszámemelésről. A látogatás és a rá nyomon következett miniszterelnöki nyilatkozat után bizonyos mégnagyobb szállta meg a jóhiszemű közvéleményt.

Ez a megnyugvás teljesen indokolt, mert bebizonyosodott, hogy csöppet sem jogosultak azok a rémhírek, amelyeket túlfűtött agyvelők bona fide, az új rend ellenségei pedig rosszhiszeműen terjesztettek. A kormány nem vállalt kötelezettséget a paktumban létszámemelésre, a közös hadügyminiszternek nincs joga létszámemelést követelni, de ha mégis több újoncra van szüksége, aminthogy kétségtelenül van, ezt a szükségletét csak kellő ellenérték fejében fedezheti. Világosan megmondotta Wekerle, hogy a kormány igenis hajlandó létszámemelésre, de csak úgy, hogy ha kellő időben, a minimumra redukált emelésért a nemzet megfelelő engedményeket kapna katonai téren.

Természetes, hogy a békebonók nem tudnak beletörődni abba, hogy az az izgalom, amely múlt héten urrá lett a ke-

délyeken, nyomtalanul eltűnjék. Éppen azért újabb és újabb bombákat dobálnak a politika épületére, hogy felfordulást csináljanak. Hol azt mondják, hogy a mostani országgyűlés nem jogosult a katonai kérdések elintézésére, hol pedig azt harsogják, hogy ugysem lesznek katonai engedmények.

Nos hát: szemmel látható mindkét állítás tarthatatlansága. Mert hogyan áll a kérdés a kompetencia tekintetében? Nem is beszélve arról, hogy az országgyűlés szuverén és hazafias belátása szerint cselekedhetik úgy, ahogy lelkiismerete diktálja, elvitázhatatlan tény, hogy a jelenlegi kormány és parlament arra kapott megbízást a nemzettől, hogy a harmóniát nemzet és király között helyreállítsa. Mivel éppen a katonai kérdésekben áll fenn a diszharmonia, csak természetes, hogy e ponton áll szemben a parlament a legnagyobb feladattal és így, ha lehet, nemcsak joga, de kötelessége a vitás kérdéseket elintézni. Persze, csak úgy, ha lehet, ami azt jelenti, hogy az elintézés csakugyan harmoniára vezessen, arra, hogy azzal a nemzet is beérje. Mert ha ez nem lehetséges, akkor ridegen fönnáll az eredeti megállapodás, hogy t. i. az átmeneti időre a katonai kérdések kikapcsoltattak.

Ami pedig azt az állítást illeti, hogy nem lesznek engedmények, talán nem

is kell komolyan tárgyalni. Ha nem lesznek engedmények, nem lesz létszámemelés sem. De ha figyelembe vesszük azt, hogy most nem közömbös emberek ülnek a polcon, hanem a nemzeti gondlattól áthatott férfiak, ha figyelembe vesszük azt, hogy Schönaich már is meggyőződött arról, hogy létszámemelés, a melyre pedig föltétlenül szüksége van, csakis koncessziók ellenében kapható, másképpen egyáltalán nem: — csöppet sem valószínű a dögre éhes hollók baljóslatu károgása.

Kétségtelen, hogy nehéz, nagyon nehéz küzdelme lesz a magyar kormány, hiszen egész sereg balhilet, megrögzött babonát kell legyőznie. De ha a nemzet nyugalommal, higgadtan kitart mellette, remélhető, hogy eléri legszebb célját: végképen helyre állítja a király és nemzet közötti egyetértést, a nemzeti boldogulás, az igazi haladás nélkülözhetetlen előfeltételét.

Hisszük, hogy a nemzet, amely súlyos napokban megismerte vezéreit s azokat teljes bizalmára méltóknak ítélte, nem fog nekik nehézséget csinálni akkor, amikor százados telfogások ellen hadakozva, áldozatok árán ugyan, de előbbre akarják vinni a nemzeti gondolatot.

„TISZÁNTÚL” TÁROZÁJA.

Bohémek közt.

Irta: Guy de Maupassant.

(Vége.)

Saval ur köhögve jött közelebb.
 — Mondja csak, tud-e ön csillárt csinálni?
 — Kérdé tőle a festő.
 — Miféle csillárt? — szólt Saval ur meglepődve.
 — Nohát csillárt világítás céljára. Gyertyatartót karokkal.
 A közjegyző semmit sem értett a dologból. végre így szólt:
 — Nem tudok.
 Eközben a festő már ide s tova ugrált, az ujjait morzsolgatta és felkiáltott:
 — Ahá, már tudom, már tudom... igen tisztelt uram!
 Azután sokkal csendesebben hozzátette:
 — Bizonyára van önél öt frank?
 — Természetesen — felelé Saval ur.
 — Hát akkor menjen kérem — mondá a művész — és vásároljon öt frankért gyertyát, én ezalatt a bodnárhoz szaladok.
 Ezzel a Ferenc József-kabátos közjegyzőt kituszkolta. Öt perc múlva mindketten vissza-

jöttek; az egyik a gyertyákkal, a másik egy abroncsal. Most Romantin egy faliszekrénybe mélyedt, melyből egymás után mintegy husz üres üveget hozott elő. Ezeket körben az abroncsra erősítette. Ezután leszaladt az házmesternéhez létráért, előbb azonban elbeszélte, hogy a jó asszony kezét az által nyerte meg, hogy a macskáját lefesti. Ennek a macskának a képe van az állványon.

Nemsokára visszatért egy nagy állólétrával és Saval urhoz ezt a kérdést intézte:

— Ügyes-e ön?
 — Azt hiszem — felelte Saval ur — anélkül, hogy a dologból értett volna valamit.
 — Akkor másszon fel erre a létrára és kapcsolja fel a csillárt a plafonban levő karikához. Azután minden üvegbe egy gyertyát tegyen és gyujtsa meg. Meglátja, hogy milyen pompás lesz. Mondom önnek, hogy világítási dolgokban valóságos zseni vagyok. De vesse le előbb a kabátját. Hiszen már úgy néz ki, mint egy szobafestő!

E pillanatban az ajtó hevesen felpattant. Egy fiatal, villámló szemű nő jelent meg, aki a küszöbnél megállt.

Romantin összeresztett és ijedt tekintettel nézett rá. A nő néhány pillanatig várt, karjait keblén keresztbe fonta és aztán éles, reszkető hangon elkezdett siktani:

— Oh, te jómadár, hát így akarsz engem eltávolítani?

Romantin nem felelt, a nő folytatta:

— Te semmirekellő! és még a szeretetreméltót adtad midőn vidékre küldtél! De vár, csak, majd adok én neked ünnepélyt! Vigyázzj majd én fogadom a vendégeidet...

És egyre izgatottabban folytatta:

— Az üvegeket és gyertyákat az arcukba vágom...

Romantin megpróbálta alázatosan kérlelni:

— Matild...

De ő nem figyelt rá.

— Várj csak, fiacskám, csak várj!

Romantin hozzámert és igyekezett a kezét elfogni.

— Matild...

De a leányt nem lehetett többé feltartóztatni, míg a gorombaságok és mérges kifakadások egész özönét ki nem adta magából. Mint egy szennyes áradat, szakadatlanul folyt ajkáról a szitok, oly gyorsan, mintha a szavak egymás hátán ugráltak volna elő, hogy annál biztosabban kijuthassanak. Sziszegett, dadogott, akadozott, de egyszerre újra megtalálta a hangját, hogy egy újabb sértést vagy szitkot adjon ki magából.

Romantin végre mégis megfogta a kezét, amit a leány nem látszott észrevenni. Egyálta-

Eigner Ede és Társa

különlegességek áruháza

Nagyvárad, Bémer-tér.

Kobrak cipők

egyedüli raktára!

Nagy választék női- férfi- és gyermek cipőkben a lelegegánsabb és legjobb kivitelben.

Szolid kiszolgálás!

1752. Szabottárak!

Vidéki és helybeli telefon 695 szám.

ORSZÁGGYÜLÉS.

A képviselőház ülése.

Budapest, november 7.

Elnök: *Fusth Gyula*.

A kormány részéről jelen vannak: Wekerle Sándor, Kossuth Ferenc, Darányi Ignác, Polónyi Géza, Josipovics Géza.

Elnök a hivatalos jelentések után felolvassa az interpellációs könyvet, amelyben *Henc Károly* a villamos-sztrájk ügyében, *Vlád Aurél* egy tanfelügyelői rendelet miatt jegyzett be interpellációt.

Következik a

hazai iparfejlesztésről

szóló törvényjavaslat tárgyalása.

Kossuth Ferenc jelenti, hogy *Eber Antal* tegnapi módosító javaslatával szemben, amely a kisajátítási jog eseteinek takszativ precizozását mellőzni kívánja, ma már állást foglal és módosítást ajánl helyette.

Grödelék vesztegetnek.

Török Ferenc személyes megtámadtatás címen szól. *Simonyi-Semadam* a Grödel-féle erdőpanamákkal kapcsolatban az ő nevét is említette. Ez ügy, hiszi összefügg azzal a hatezer koronával, amelyvel őt megvesztegetni akarták. Tény az, hogy neki pénzt adtak, hogy ne legyen ellenzéke az erdővel folytatott gazrabló gazdaságnak. Tény az is, hogy a pénzt elfogadta, de csak azért, hogy letehesse a vármegye asztalára. A vizsgálat folyik s hiszi, hogy a bűnösök elveszik végre méltó büntetésüket.

Kelemen Samu a kisajátítási kérdéssel foglalkozik. A kisajátítást nem tartja veszedelmesnek. Hangsúlyozza, hogy az a segítség, amelyet a gyáriparnak nyújtunk, egyszersmind segítség a mezőgazdaságnak is. *Eber Antal* módosítását fogadja el.

Csizmadia Endre jogi szempontból nézi, hogy lehet-e magánérdekből a kisajátítást megengedni. Ugy látja, hogy a törvény értelmében csak a közérdekből szabad kisajátítani. A kereskedelmi miniszter javaslatát fogadja el.

Eber Antal személyes kérdésben szóval fel.

Polónyi beszéde.

Polónyi Géza igazságügyminiszter: A hozzá intézett felszólalásokra válaszol. *Simonyi Semadam* kérte, hogy a végrehajtási rendelet kibocsátásánál hallgassa meg a szakférfiakat. Erre a törvényre vonatkozólag az igazságügyi kormánynak semmi hatásköre nincs. Kéri, hogy *Eber Antal* módosítását ne fogadja el a Ház, mert nagy veszedelmet rejt magában. Ebben a beszédben tudniillik kijelenti, hogy mindig büszke lesz arra, ha azzal vádolják, hogy a hazafiatlan munkástömeget hazafiasságra akarja tanítani. Ez régi tradíciója a régi függetlenségi pártnak és nem szabad ennek lerontását megengedni. (Helyeslés.) Különbösen is a kormány intézkedései nem a munkások, de az üzletszerű sztrájk rendezői ellen szólnak. (Helyeslés.) Ebben pedig támogatást vár a függetlenségi párttól és nem támadást. (Helyeslés, taps.) Áttér a kisajátítás kérdésére és kimutatja, hogy a takszativ felsorolás éppen a kisbirtokosok érdekében történik. Jogi szempontból vigyázni kell arra, hogy a fennálló kisajátítási törvényt úgy öltetszerűen meg ne döntsék.

A magántulajdon szentségét féltékenyen kell megőrizni. A bíróság elé csak a kártalanítás kérdése tartozik, a kisajátítás maga kormányhatósági intézkedés, tehát azért szükséges a megszorítás, mert jöhet egy másik kormány, amely ezzel vissza él. (Taps, helyeslés.) A kisajátítási jog vagyonszerzési intézményé is válhatik, amelyet lelkiismeretlenül ki lehet használni. Ez ellen kell olyan kautélákat felállítani, amelyeket a kereskedelemügyi miniszter ajánl.

Kéri ennek elfogadását. (Élénk helyeslés, taps.)

Eber Antal személyes kérdésben szólal fel. Ő november 5-én tartott beszédében nem kifogásolta, hogy a munkásoktól hazafiságot követelünk. Jó pártembernek tartja magát, de vakon nem fogad el mindent.

Nagy Emil előadó a kereskedelemügyi miniszter módosítását ajánlja. Megejtett szavazás után a nyolcadik szakasz a kereskedelmi miniszter módosításával fogadtatott el. *Eber Antal* módosítása mellőztetik.

Kossuth módosítást ajánl. A kormány a házi és kisipart is támogatni akarja. (Helyeslés.) Ezt kéri bevenni. (Taps, éljenzés.)

Szünet után.

Olay Lajos szerint az egész iparfejlesztési törvény eredménye attól függ, hogy a diskrecionális joggal hogyan jár el a kormány. Igaz, hogy a miniszter az ipartanács bizottságát meghallgatja, de nincs garancia arra. Ez a bizottság nem függ a minisztertől. A bizottság helyett az ipartanácsra kellene bízni a szubvenciók elbírálását.

Kossuth Nem tart attól, hogy a képviselők nem tudnak ellenállni az alulról és felülről jövő befolyásnak. Minap maga *Olay* is fényesen bebizonyította, hogy ámbár hű tagja a függetlenségi pártnak, ellent tud állani a kereskedelmi miniszternek.

Pinterovics Antal horvát nyelven ad be módosítást, hogy az iparfejlesztésben megállapított arányban részesedjék *szent István* koronájának minden országa.

Kossuth kijelenti, hogy Horvátországban erősen akarja fejleszteni az ipart. Hogy az új hitelből meghatározott összeg Horvátországnak jusson, hozzájárul. *Pinterovics* erre visszavonja módosítását.

Bozóky módosítást nyújt be.

Kossuth nem járul hozzá.

Mezőfi Vilmos indítványzza, hogy ha már szubvenciót kapnak a gyárak, kösse ki a kormány a munkaidőt és munkáslakások építését.

Kossuth nem fogadja el, mert nem tartozik a javaslat keretébe.

Lengyel Zoltán indítványozza, hogy a kormány által kiadott újságok külföldi hirdetések ne közöljenek.

Kossuth kívánatosnak tartaná, hogy a kormány lapjai hirdetések egyáltalán ne közöljenek.

A ház a kilencedik szakaszt *Kossuth* módosításával fogadja el.

Elnök indítványára a Ház holnap folytatja az iparfejlesztés tárgyalását.

Következnek az

interpellációk.

Hentz Károly előadja, hogy a villamos sztrájk óta temérdek villamosszerencsétlenség

lában úgy tett, mintha nem is vette volna észre *Romantint*, mert csak azzal volt elfoglalva, hogy beszéljen és hogy szíve keservét kiöntse. És egyszerre sirni kezdett, szeméből patakzott a könny, de azért a jajveszékelést sem hagyta abba. Azonban most már fátyolozottan hangzottak a szavak, hamis, zokogás-megszakított hangok. Még két vagy három mondatba kezdett, de a fuladó rohamok megakasztották és végre könnyözömben elhallgatott.

Romantin, ki maga is egészen ellágyult, karjaiba vonta a leányt és a haját csókolgatta.

— *Matild*, édes *Matild*, hát hallgass rám! Légy okos! Hiszen tudod, hogy az ünnepélyt csak azért adom, hogy megköszönjem az úrnak a kitüntetést. Ilyen ünnepélynél csak nem fogadhatok hölgyeket. Ezt be kell látnod. Hiszen nálunk művészeknél mégis csak más a szokás, mint egyebütt.

— Hát mért nem mondtad ezt mindjárt meg? — dadogta a leány könyek közt.

— Hogy ne haragítsalak meg, hogy feleslegesen ne izgassalak. Gyere velem, majd haza kísérlek. Ugy-e jó lesz és nyugodtan bevárod, míg értek megyek, igen? Hiszen ezzel a dologgal itt hamarosan elkészülünk.

— Ha megígéred, hogy nem fogsz többé ilyesmit tenni — mormogá a leány.

— Nem fogok, esküszöm neked.

— Kedves barátom — szólt *Romantin* *Saval* urhoz fordulva, ki éppen a csillárt akasztotta fel — öt perc múlva ismét visszajövök. Ha távollétem alatt valaki érkezik, csak fogadja helyettem.

Es erre *Matildot*, aki kissé megnyugodott és könnyeit feltörölte, magával vitte.

Midón *Saval* ur magára maradt, egy kis

rendet csinált, aztán meggyújtotta a gyertyákat és várt.

Várt egy negyed óráig, várt egy fél óráig, egy óráig. *Romantin* nem tért vissza. Egyszerre a lépcsőházból nagy lárma hallatszott, valami ének, melyet mintha vagy husz emberből álló kórus üvöltött volna.

A kórus ritmikus lépésekben közeledett, mint egy porosz ezred. A lábak szabályos, erős toppantása az egész házat megrengette. Az ajtó feltárult s egy csomó férfi és nő jött be hosszú, kettős sorban. A cipőjük talpával erősen kopogva taktusban lépkedtek és kigyvonalban bekarikáztak a műterembe folyton ordítva:

Lépjetek be e házba

Gyermeklányok, katonák . . .

Saval ur diszöltönyben éppen a csillár alatt áll, nem kevésbé meghökkenve e különös látványtól. A processzió pedig, mihelyt meglátták őt, feléje tartott, incselkedve és pajkos megjegyzésekkel halmozva el. Azután kört képeztek és örülten forogtak körülötte.

Saval ur igyekezett magát kimagyarázni:

— Hölgyeim és uraim . . .

De nem hallgattak rá, hanem tovább folytatták körtáncukat, ugráltak és kiabáltak.

Vége mégis abban hagyták és *Saval* ur újra kezdé:

— Uraim . . .

— Hogy is hívják csak barátocskám? — vágott közbe egy nagyon széke ur, kinek szakála egész az orráig ért.

— *Monsieur* *Saval* vagyok — felelt a megzavarodott közjegyző.

— Talán *Jeannak* hívják — szólt egy hang.

De a lányok egyike közbelépett.

— Hagyjátok ezt az embert békén, mert végre még megharagszik. Azért fizetnek neki, hogy bennünket kiszolgáljon, nem pedig, hogy kifigurázzák.

Saval ur azt a felfedezést tette, hogy a jelenvoltak mindegyike ennivalót hozott magával. Az egyiknél egy üveg bor, a másiknál egy kis pástétom, a harmadiknál kenyér volt, a negyedik egy kis sonkát hozott.

A magas széke egy hosszú hurkát tett a karjára és rákiáltott:

— Siess, készítsd el a büffét, gyorsan itt a sarokban. Az üvegeket jobbra, az ennivalókat balra állítsd.

Saval ur fejét vesztve kiáltá:

— De uraim, én közjegyző vagyok.

Erre egy pillanatra csend lett, de csakhamar bolond hatótában törtek ki a vendégek.

Egy gyanakvó ur megkérdezte:

— De hát akkor hogyan került ön ide?

A közjegyző végre kimagyarázhatta magát, elbeszélte, hogy az operába készült menni, hogy hogyan utazott el *Vernonból*, hogyan érkezett meg *Párizsba*, szóval az egész este történetét.

A vendégek köréje gyűltek, pajkos megjegyzéseket tettek és elnevezték őt *Serezádnak*.

Romantin nem jött vissza, ellenben még más meghívottak is érkeztek, kiknek *Saval* urat bemutatták, hogy esetét újra elmondja. Ő vonakodott, de kényszerítették. Aztán lekötötték őt a három széke egyikére két lány közé, kik folytonosan töltötték neki. *Saval* ur ivott,

történt. Elmondja a sztrájk történetét. Erősen hibáztatja a villamos társaságokat helytelen eljárásukért. A menetrendről, az alkalmazottak fizetéséről és nyugdíjáról, az elbocsátott alkalmazottak visszafogadásáról intézkedést kér.

Vázsonyi Vilmos kijelenti, hogy közbenjárta az alkalmazottak visszafogadásának érdekében.

Batthyány Tivadar gróf kijelenti, hogy mindjárt az amnesztiát követelte a társaságtól. Ha ezt megadták volna, a sztrájk már a Rákóczi ünnepen megszűnt volna.

Vlád szombaton mondja el interpellációját.

Ülés vége háromnegyed háromkor.

Plósz vádalahelyezése. Gál Sándor a mentelmi bizottság elnöke nem helyeselte a mentelmi bizottságnak azt a határozatát, hogy Plósz vádalahelyezék. A jegyzőkönyvet nem írta alá, ezért nem lehetett a Ház elé terjeszteni. Hir szerint a bizottság módosítani fogja határozatát. Az előbbi javaslatot visszavonja és Bánffy mentelmi jogának megsértése ügyében a megtorlásról az igazságügyi bizottság tesz előterjesztést, már azért is mert az igazságügyi bizottság tesz előterjesztést a Fejérváry-kormány vádala helyezése dolgában is.

A Fejérváry kormány bünei. A Zeitenek írják Budapestről: A képviselőház utasította az igazságügyi bizottságot, hogy a Fejérváry miniszterium vád alá helyezése iránt terjesszen a Ház elé jelentést. Visontai Soma az igazságügyi bizottság előadója már elkészítette a vád alá helyezés tárgyában az indítványt. A javaslat alapossgal tárgyalja Fejérváry és az egyes miniszterek ténykedéseit, hogy milyen törvénytelenégeket követtek el. Terhőkre rója a képviselőház elnapolását, a királyi biztosokat, a parlament jóváhagyása nélkül megkötött külföldi kereskedelmi szerződéseket, a gyülekezési jog és sajtószabadság ellen elkövetett támadásokat. A javaslatban arra

nevetett, beszélt, még énekelt is. A székével táncolni akart és hanyat esett.

Ettől fogva nem emlékezett többé semmire. Homályosan derengett előtte, mintha levétköztették volna, hogy ágyba tették és rosszul lett.

Már világos nappal volt, mikor felébredt. Egy falkében találta magát, kinyújtózva egy ágyban, melyet nem ismert.

Egy öreg asszony, kinek seprő volt a kezében, dühösen tekintett rá. — Végre rá-mordult:

— Oreg lump, csak kifelé! Hát való az, így leinni magát!

Saval ur felült és rosszkedvűen kérdezte:

— Hol vagyok?

— Hogy hol van, ember? Hát részeg! Csak ki innen és egy kicsit gyorsan!

Saval ur fel akart kelni. Egészen le volt vetkőztetve. Ruháját nem találta.

— Madame, én . . . hebegte, de csakhamar visszaemlékezett a történetekre. Mit tegyen?

— Monsieur Romantin nem érkezett még vissza? — kérde.

— Csak igyekezzék, hogy legalább itt ne találja — kiáltott rá a házmesterné.

— A ruháim nincsenek itt, elvitték — szólt Saval ur zavartan.

Nem volt mit tenni, mint várni, felvilágosítást adni, párizsi barátait értesíteni és pénzt kölcsönözni, hogy ruhát vehessen. Már este lett, mire hazautazhatott.

Ha most vernoni csinos szalonjában festészetéről van szó, gyakran szokta mondani fensőséggel, hogy a festés nagyon alárendelt művészet.

a következtetésre jut, hogy a Fejérváry kormányt vád alá lehetne helyezni, de nehogy a korona és koalíció közötti viszony megzavarassék, mert a korona álláspontja nem lehet azonos a koalícióval, indítványozza, hogy a képviselőház megfelelő formában mondjon ítéletet a törvénytelen kormány működéséről.

Biharvármegye a mult hóban.

A megyei közigazgatási bizottság tegnap délelőtt 10 órákor tartotta meg november havi ülését. Az ülésen Glac Antal főispán elnökléte alatt jelen voltak: dr Miskolczy Ferenc, Keszthelyi Zoltán, dr Vallner Ödön, Balogh János Hranyczy Károly, Jancsó Károly, Balogh Elemér, Balázsházy Iván, dr Móricz Ernő, Kondor Mihály, Eröss Rezső, Papp János, Major Lajos, Cziffra Gerő, Varró Domokos, Vasady Lajos, Virágh Béla, Hegyessy Márton, Markovits Károly.

Az alispán jelentése szerint a mult hóban az egészségügyi állapotok sokkal jobbabbak voltak, mint az elmúlt év hasonló időszakában, amennyiben az elmúlt hóban 3539 beteget kezelték, vagyis 935-el kevesebbet, mint 1905. október-havában.

Varró Domokos jelentésében az állami és törvényhatósági közutakról tesz jelentést. A jelentés szerint a közutak jó (?) karban vannak.

A pénzügyi viszonyok is kedvezőbbek voltak, mint az elmúlt évben.

Egyenes adó címén	661,253	kor.	14	fill.
Hadmentességi adóban	6625	»	77	»
Jogilletékek díjak címén	130,737	»	71	»
Fogyasztási és italadó	130,570	»	04	»
Dohány jövedék adóban	1808	»	04	fill.

lérről több folyt be, mint az elmúlt év hasonló időszakában.

Az adó befizetések növekedése szükségessé tette, hogy a nagyváradi, berettyóújfalui, élesdi, tenkei és belényesi adóhivatalokban egy-egy adótiszttal többet alkalmazzanak.

Majd Balogh János főjegyző jelentette, hogy a belügyminiszter a póttartalékosok részére, kik a törvényen kívüli állapotban szolgáltak 1.500,000 koronát adományozott kiosztás végett.

A miniszter adományát a járások területén szokásos napszám szerint fogják kiosztani. A főszolgabírók beterjesztették a kimutatásokat, melyek szerint lenne kiosztandó a segélyezés. A kimutatások azonban oly eltérők hogy az aránytalanságok miatt csak elégületlenség keletkezne. Azért a főispán indítványára a bizottság elhatározta, hogy az átlagos napszámot 1 kor. 60 fillérben állapítja meg. Azokon a helyeken azonban, ahol a jelenlegi napszám nem haladja meg az 1 kor. 60 fillért, hanem azon alul van, ott a sokaság napszám szerint fogják a segélyt kiosztani.

Vasady Lajos tanfelügyelő jelentést tesz hogy Szalárdon 4, Szentandrásdon 2, Görbeden és kövesegyházán 1—1 tanteremmel állami elemi iskola létesült.

Kondor Mihály állatorvos jelentése szerint az állategészségügy az elmúlt hóban elég kedvező volt.

Az alispán jelenti végül, hogy a belügyminiszter által 17600 korona lett adományozva oly célból, hogy a vármegye területén 11 új anyakönyvi kerület létesíttessék a közigazgatási munkálatok könnyebbé végett. A 11 kerület létesítése által a következő változások történtek. A központi járásban a csehi anyakönyvi kerület megszűnik, új kerület lesz Nyárló. A beéli járásban Árkus, Krajova és Alcsa. Az élesdi járásban Ponor székhellyel Lóró Ponor Remec és Csarnóháza. A belényesi járásban Rossia, Petrósz, Fenes, Pokola községek lettek anyakönyvi kerületek központjai. Végül a magyarcsékei járásban megszüntetvén a dobresti kerületet és rendszeresítették Vekerd, Told, Kotyiklet és Felső-Poeny kerületeket Ujak lettek még Pestes és Pestes Solyomkő.

Az ülés 12 órákor ért véget.

Vásár egy mandátum körül.

Pénz és szociáldemokrácia.

A Nemzeti Allamból veszszük át az alábbi sorokat: Békéscsabáról kapjuk alábbi, a szocialisták elvtelenségét és pénzért mindenre képes mivoltát, élénken jellemző levelet.

Tudvalevő dolog, hogy a magyar királyi Kuria ez évi szeptember 17-én 3 napi tárgyalás után megsemmisítette Achim L. András mandátumát. A Paraszt Ujságban megjelent 4 cikk rendkívül lázító és izgató hangja volt a megsemmisítés oka.

A csabai demagógon semmit sem segített az, hogy nemcsak beösmerte, hanem tanukkal is igazolta, hogy nemcsak ezt a 4 cikket, hanem más neve alatt is megjelent cikkeket és elmondott beszédeket nem ő, hanem pártjának titkára csinálta.

A mandátum megsemmisítése után a parasztból lett büszke »nagyságos« urat rendkívül kellemetlenül érintette a nyakába szózott 12.000 korona perköltség.

Az egyszerű parasztválasztók ismét egy parasztjelöltet akartak fölléptetni: Csernik Pál békéscsabai gazdát. Am de Achim urnál nem az volt az irányadó szempont, hogy paraszt képviselő képviselje a parasztpártot, hanem hogy kikerüljön valahogy a perköltségből és azonkívül néhány ezer korona kárpótláshoz jusson az elvesztett mandátumért.

Ő és titkárja, a hirhedt Boros Brindus, napokon keresztül ültek az Abbázia kávéházban és hajszoltak olyan jelöltet, aki hajlandó néhány ezer forintot áldozni egy mandátumra. Az elv, a pártállás az mellékes. A láthatáron először is megjelentek a nemzetközi szociáldemokraták. Csakhogy kettőnek is fájt a szive azért, hogy nagyságos ur lehessen. Az egyik Groszmann Miksa, a másik Garami Ernő volt. Boros Brindus régi haragosa Groszmann Miksának és ezt azzal az érveléssel ütötte el a jelöléstől, hogy zsidó nem kell a békéscsabai népeknek.

Igy tehát Garami személyében történt a megállapodás. Csakhogy egy kis bökkenő volt a dologban. A nemzetközi párt nevében a tárgyaláson részt vevő Kardos Izrael Jakab kijelentette, hogy a párt nem hajlandó többet adni, mint 24.000 koronát és azért köteles Achim Garamit megválasztatni. Körülbelül egy hétig folytak a tárgyalások.

A ravasz Boros, aki napközben a legerősebben kardoskodott Garami mellett, az esteli gyorsvonattal naponkint leszaladt Csabára és ott a nemzetköziek ellen csinált hangulatot egész éjjel és reggel már tovább tárgyalta mintha nyugodtan átaludta volna az éjszakát. Közben Vázsonyival is tárgyalásokat folytatott, akivel végre meg is állapodott. Pető-Pollacsek Sándor ügyvéd személyében, aki 40—50 ezer koronát volt hajlandó áldozni a mandátumért. Itt persze már nem volt baj, hogy a jelölt zsidó!

Mikor megvolt az egyezés, akkor Boros hirtelen fölrántott egy csabai parasztdeputációt, akik Achimot megtámadták, hogy nemzetközi, akar a nyakakra hozni és egyben kijelentették, hogy nekik nemzetközi szociálista nem kell. Így rögtön Pollacseknek felajánlották a mandátumot és figyelmeztették, hogy szerezzen magyar nevet. Ezt Pollacsek három nap alatt meg is szerezte.

Tehát megválasztották Petőt demokrata

programmal és az aztán a legérdekesebb, ami a választás után történt. A nemzetköziek, akik világosan látták Achim és Boros árulását, fölvilágosították a csabai parasztvezéreket, hogy nem azért van Csabán választójog, hogy csak Achim szedje a tejsólt, hanem illendő a szocialista egyenlőség alapján, hogy ők is jussanak egy-két tehénkéhez a demokrata fiskális pénzből.

A kapca szorult, Achim és Boros mindent megígérték a választás utánra.

Annak végeztével pedig kijelentették, hogy a pénz elfogyott és még ők kérték a naptól. A kortések megrohanták Achimot, a nép pedig amely tudomást szerzett a különböző tanyák vezéreinek a megvásárlásáról, megtámadta őket és szintén részt kér a sok ezer forintból.

Most pedig veszekednek, marakodnak, Pollacsek ur pedig holdogán keblére szoritja a drága mandátumát. Ime a szocialista elvhűség, ahol nem kell az egyik zsidó, mert kevés a pénze, de megválasztják a másikat, mert eleendő pénze van.

A moral pedig? Nem minden paraszt ügyetlen — bizonyítja Achim példája.

UJDONSÁGOK.

Tisztelettel felkérjük vidéki előfizetőinket, hogy *ugy hátralékban levő, valamint a jelen negyedre szóló előfizetéseiket mielőbb beküldeni sziveskedjenek*, hogy a lap szétküldésében fennakadás ne történjék.

* **Gyászmise Ottó kir. hercegről** Bécsből jelentik: A kapucinusok templomában ma délelőtt 11 órakor volt a gyászmise az elhunyt kir. herceg lelkiüdvéért. Ott voltak őfelségén kívül az összes külföldi udvarok itt időző képviselői: Frigyes Ágost szász király, Eitel Frigyes herceg, a német császár képviseletében, az összes főhercegek, a diplomáciai testületek fejei, az osztrák miniszterek valamennyien, a magyar kormány részéről Wekerle Sándor miniszterelnök, Zichy Aladár gróf, Apponyi Albert gróf, Jekelfalussy. Andrassy Gyula gróf és Josipovics Géza miniszterek.

* **Választások a városházán.** A mai városi közgyűlés legvonzóbb tárgya lesz bizonyára a háromrendbeli választás. Ugy az első, mint a másodosztályú irodatiszti, valamint az irnoki állásra van elég pályázó. A városi tanács abban állapodott meg, hogy a saját részéről az egyes állásokra sorrendszerint a következőket jelöli: az első osztályú irodatiszti állásra *Solyom Gyula* és *Mertz József* másodosztályú irodatisztek jelöli; a II-od oszt. irodatiszti állásra *Kruslicz Pál* és *Dajka Sándor* irnokok a tanács jelöltjei, míg az irnoki állásra, az összes pályázók közül egyedül *Tóth Ferenc* havidijast, közleg, igtatót jelölte a tanács. Előreláthatólag úgy az I., mint a II-od oszt. irodatiszti állások betöltésénél erős küzdelem lesz, mert a fenntebbi jelöltek mindenképpen erős pártja van, míg *Tóth Ferenc* megválasztása valószínűleg egyhangú lesz.

* **A főispán és a hétórás zárás.** A mióta a kereskedelmi alkalmazottak a hét órás záróra behozatalát ki eszközölték, a város az esteli órákban egy percre sem nyugodt. A főbb utcákat, ahol tömegesen vannak a kereskedések, esténként ellepik leginkább az éretlen boltos inasok és éktelen lármával követelik, hogy a kereskedéseket 7 órakor bezárják. Azonban ezek közé a lármázók közé tömegestül vegyülnek a már felszabadult kereskedelmi alkalmazottak is és meg nem engedett terro-

rizmussal, a járó-kelők veszélyeztetésével valószínű utcai botrányokat idéznek elő. E miatt a rendőrség állandóan készenlétben van. Különösen Kern és Petrovics üzletét támadták meg vehemesebben. Ez az üzlet pedig tulajdonképpen az esti korzóból, az esti bevételekből tudja biztosítani nagy kiadásokkal járó fennállását és azért nem is zár 7 órakor. Alkalmazottait azonban idejében elbocsájtja és maguk a tulajdonosok szolgálnak ki. E miatt már két este egymásután lépett közbe a rendőrség. Hogy az ilyen esetek el ne fajuljanak és a város nyugalma ne háborgassék, a főispán lépett közbe. Tegnap délelőtt, mikor Gerő Ármán rendőrkapitány jelentést tett a főispánnak a közállapotokról, a főispán különösen a 7 órás záróra iránt érdeklődött. A rendőrkapitány a helyzetről részletes értesítést nyújtott. A főispán Gerő Ármán meghallgatása után azon óhajának adott kifejezést, hogy szeretné, ha a visszas ügy kedvezően lenne megoldva úgy a kereskedőkre, mint az alkalmazottakra nézve. E végből föl hvt a kapitányt, hogy ezen óhaját adja tudokra úgy a munkaadóknak, mint az alkalmazottaknak. Továbbá még arra is felhívta Glac az kapitányt, hogy a kérdés békés megoldása tárgyában hajlandó egy küldöttséget fogadni a munkaadók és alkalmazottak részéről, akikkel az ügyet úgy intéznék el, hogy az mindkét félre kedvező lenne. A főispán ezen intézkedését a kapitány a kereskedőknek és alkalmazottaknak azonnal tudomására adta.

* **A tüdővész elleni védekezés.** A belügyminiszter körrendeletet intézett az összes városi törvényhatóságokhoz, amelyben felhívja a hatóságokat, hogy gondoskodjanak járványkórházak és fertőtlenítő intézetek felállításáról, — továbbá a tüdővész ellen védekezzenek, szabályrendeletet alkossanak s a tüdővész okozta halálesetekről tegyenek jelentést. A miniszter leiratát Nagyvárad város tanácsa kiadta dr *Baróthy Akos* városi főorvosnak, aki tegnap terjesztette elő a miniszter leiratára jelentését. E szerint a leirat első része Nagyváradon tárgytalan, mert járványkórház és fertőtlenítő intézet már 1890. óta fel van építve és működik Nagyváradon. A tüdővész elleni védekezés tárgyában azonban szükség volna egy szabályrendeletre, s erre nézve javasolja a főorvos, hogy az ügyet a jogügyi szakbizottságnak adják ki, mert annak kidolgozásához jogi ismeret szükséges. E tervezetet azonban terjessze be a tanács a közgyűléshez.

* **A függetlenségi és 48-as párt választmányi gyűlése.** A nagyváradai függetlenségi és 48-as párt tegnap délután 5 órakor a 48-as népkör helyiségében *Szokoly Tamás* országgyűlési képviselő elnöklelte alatt igen látogatott gyűlést tartott, melyen részt vettek: *Szokoly Tamás* és dr *Halász Lajos* országgyűlési képviselők, dr *Adorján Emil*, *Arany Sándor*, *Beczkay Lajos*, *Bencz Gyula*, *Czegledy Ferenc*, *Diósy Ferenc*, *Friedl Ferenc*, *Hann Lajos*, *Jakab Jakab*, *Juricskay Barna*, *Karger Sándor*, *Katona Mihály*, dr *Kazay Kálmán*, *Kelen Béla*, *Keztyüs János*, *Kiss Dávid*, dr *Krüger Aladár*, *Keledy József*, *Máthé Lajos*, *Mertz János*, *Mokry János*, dr *Pácz Sándor*, *Peller Ferenc*, *Schwartz Izidor*, *Széles Lajos*, *Szilárdi Ernő*, dr *Thury László*, *Weisz Károly*, *Wegner Mór* stb. Elnök üdvözlővén a választmány tagjait, jelentette, hogy *Glacs Antal* főispánhoz küldött átiratra hozzá a lapokból már ismeretes levél érkezett. Elnök jelentését éljenzéssel vette tudomásul a választmány. Majd bemutatta a dr *Thury László* főjegyző és dr *Adorján Emil* h. pártelnök által felolvasott s a nov. 11-iki párt közgyűlése elé terjesztendő 150 rendes választmányi tag és 300 nagybizottsági tag névsorát, mely kevés pótlással dr *Halász Lajos* orsz. képviselő, *Beczkay Lajos*, dr *Krüger Aladár* és dr *Pácz Sándor* hozzászólása után elfogadtatott. Végül előterjesztette az elnök dr *Döry Ferenc*nek a »Nagy-

várad« hiv. lap bíráló-bizottság egyik tagjának e tisztségéről való lemondását. A lemondás többek hozzászólása után elfogadtatott és helyette dr *Halász Lajos* orsz. képviselő ajánlatára dr *Pácz Sándor* főgimnáziumi tanár a párt e kiprohált elvhu tagja választatott meg egyhangulag, ki azt elfogadta. A közgyűlés vasárnap november hó 11-én délelőtt 11 órakor lesz a Zöldfa-szálló nagyterméken.

* **A záróra és a trafik.** Részletesen megemlékeztünk úgy a kereskedelmi alkalmazottak mozgalmáról, amelyet azért indítottak, hogy az összes üzletek este 7 órakor bezárassanak; a nagyváradai kereskedők pedig értekezletet tartottak, amelyen elhatározták, hogy a fűszer-üzleteket este 8 órakor, a többi kereskedelmi ághoz tartozó üzleteket pedig este fél 8 órakor bezárják. Ezekkel a határozatokkal, illetve törekvésekkel szemben felmerült az a kérdés, hogy mit csinálnak azok az üzletek, a szatócs boltokat ide nem értve, amelyekben trafik is van. A pénzügyi törvények és szabályok szerint ugyanis a dohánytörszédket az illető boltosok este 9 óráig kötelesek nyitva tartani. Ha a pénzügyi közegek ragaszkodni fognak ehhez, hogy zárhatják be az ilyen kereskedők üzleteiket 7 vagy 8 órakor?

* **A progressiv-adó és a virilizmus.** Friedl Ferenc, a magántisztviselők főtitkára, mint irtuk, indítványt nyújtott be Nagyvárad város törvényhatóságához, hogy a progressiv-adó behozatala és a virilis intézmény eltörlése iránt feliratot intézzen az országgyűlés képviselőházához. Az indítványt a városi tanács kiadta *Lukács Odón* tanácsnoknak, hogy tanulmányozza a kérdést s az indítványt vigye a pénzügyi szakbizottság elé. Ennek a véleményével kerül majd a közgyűlés elé.

* **Kirabolt pénzeslevélhordó.** Berlinből jelentik nekünk: *Gaertner Miksa* asztalossegédet, aki tegnap *Hammer* pénzeslevélhordó ellen rablógyilkossági merényletet követett el, tegnap délután kihallgatták a rendőrségen. *Gaertner* előadta, hogy már hosszabb idő óta nyomorog s az az ötlete támadt, hogy egy pénzeslevélhordót kirabol. Elment a postahivatalba s ott egy negyven fillérről szóló pénzeslevélhordót egy *Fritsche* nevű szerelő nevére állított ki s azután feladta az utalványt. Tegnap délelőtt elment a *Phulgasszebe* egy épülő félben levő házhoz, ott kiválasztott egy vasrudat, amelyet ujság papírosba tett s azután megvárta *Hammer* pénzeslevélhordót, akit felvezetett az épülőfélben levő ház második emeletére. Itt megtámadta a levélhordót, hatalmas ütést mért a fejére, amelytől a megtámadott összerogyott. A levélhordó néhány pillanat múlva fölemelkedett s ekkor *Gaertner* tégladarabbal addig ütötte a fejét, amíg azt hitte, hogy a levélhordó elvesztette eszméletét. *Gaertner* ezután elővette a levélhordó táskáját és kivett belőle ezerkét-száz márkát, amelylyel megakart szökni. — De szerencsére éppen akkor munkások jöttek le a felsőbb emeletről, akik azt kiáltották:

— Fogják meg, agyonütött egy pénzeslevélhordót!

A menekülő rabló szökése közben egy asszonynyal találkozott, aki utját állotta, *Gaertner* kérte, hogy ne tartóztassa fel, mert ártatlanul üldözik, de az asszony nem bocsátotta el s addig fogta, amíg egy rendőr érkezett. *Gaertner* a rendőrt nekilökte egy lámpaoszlopnak, de csakhamar még többen is érkeztek oda, a kik a rablót letartóztatták. *Gaertner* a rendőrségen azt mondta, hogy csak a pénzt akarta elvenni, de arra nem gondolt, hogy a levélhordót megölje. *Hammer* állapota oly aggasztó, hogy még eddig nem tudták kihallgatni.

* **A kir. tanfelügyelő vétő joga.** Érdekes elvi határozatot hozott tegnap délután a vármegyei tanító-egyesület központi választmányja. A választmányi gyűlésen ugyanis váratlanul megjelent a kir. tanfelügyelőség képviselőjében *Bárany* Arpád kir. s. tanfelügyelő. A tanfelügyelő nem egyebet akart, mint azt, hogy a tanító egyesület közgyűlési tárgysorozatának az összeállításában előzetes *vető jogot* gyakoroljon. A választmány kimondotta, hogy a kir. tanfelügyelő urat szívesen látja mint vendéget, de semmiféle vétő jogot sem most, sem a jövőben elismerni nem fogja. A választmány ezután összeállította a közgyűlés tárgysorozatát s annak az összehívásával az einökséget bízta meg.

* **Wekerle elveszett okmánytáskája.** A Magyar Nemzet írja: Tegnapelőtt Wekerle a királyhoz volt menendő kihallgatásra. Okmánytáskáját egy szolgálta vitte utána. A láncidőn egyszerre azon vette magát észre a szolgálta, hogy kezéből az okmánytáska, melyben nagyon fontos okmányok voltak, sajátságos módon eltűnt. A legszigorubb nyomozás indult meg az okmánytáska után, de eddig nyomára nem akadtak. A szolgálta a táskája sajátságos eltűnéséről semmi felvilágosítást adni nem tud.

* **Az országos vásárok kimutatása.** A rendőrkapitányi hivatal tíz évre előre összeállította nagyvárad országos vásárok kimutatását s beterjesztette a városi tanácshoz. Tegnap tartott ülésén a tanács megbízta *Komlóssy* József gazd. tanácsnokot, hogy a kimutatást vizsgálja felül s azután nyomassa ki 10,000 példányban.

* **A sima csövű szikvizes üvegek eltüntetése.** Nem régen említettük, hogy a nagyvárad szikviz-gyárosok még mindig közforgalomban tartják a régi sima csövű üvegeket, amelyek közegészségügyi tekintetéből veszélyesek s ezt már több ízben kifejtették az orvos szakértők. Tényleg az ország nagy részén már el vannak tiltva ezek a sima csövű üvegek: Nagyváradon a vendéglőkben már nem fogadják el ezeket az üvegeket, hanem a magán házakhoz adják a szódavíz gyárosok. Dr. *Baróthy* Akos v. főorvos előterjesztést tett a tanácshoz a sima csövű üvegek eltüntetése tárgyában s az előterjesztést a tanács véleményezés végett áttette a közegészségügyi szakbizottsághoz.

* **Esküvő.** *Táray* Gusztáv vasárnap, november 11-én délelőtt fél 10 órakor tartja esküvőjét *Cziller* Gizussal, *Cziller* Vince leányával, a premontrei rend templomában.

* **A mezőkeresztesi zugiskola.** Mezőkeresztesen *Friedländer* Sámuel egy zugiskolát tartott fenn. Az iskola nélkülözött minden szabályrendeletben megkivánt kelléket, hanem e helyett a Talmuddal foglalkoztatta a tanulókat, akik ezen kívül más iskolába nem is jártak. Az iskolát feljelentették a megye törvényhatóságának. Ez ügygel tegnap foglalkozott a megye közigazgatási bizottság, mely határozati-lag mondta ki az iskolának bezárását.

* **Bolgár kertészet Szent-Jánoson.** *Lukán* Antal szent-jánosi földbirtokos, birtokából mintegy 15 holdnyi területet adott ki bérbe. A földterületen bolgár kertészetet fognak üzni. A kertészethez szükséges vizet a föld mellett elfolyó *Körözsől* akarják beszerezni és azért tegnap kérelemmel járultak az alispán elé, hogy részükre az ehhez szükséges engedélyt adja meg.

* **Tehervonatok összeütközése.** Pozsonyból táviratozzák: A recsei rendező pályaudvar és a pozsonyi fiók pályaudvar között tegnap éjjel háromnegyed 1 órakor két tehervonat összeütközött. Nyolc kocsi is az egyik mozdony, valamint a rakomány erősen megrongátódott. *Donner* Ferenc fékezőt hajnalban halva lették a romok közt, *Morgay* József vonatvezető pedig lábát törte. Az összeütközés színhelye borzasztó lát-

ványt nyújtott. A kár meghaladja a 100,000 koronát. Az összeütközés komplikált okokra vezethető vissza. Állítólag az állomásról korán indították a vonatot.

* **Peters állatszeliidítő állapota.** Berlinből jelentik nekünk: Peters Vilmos állatszeliidítő, akit a Busch cirkuszban mult vasárnap délután oroszánok és tigrisek összemarcangoltak, a kórházban ápolják. Az állatszeliidítőt ma délelőtt megoperálták, hogy vérmérgezésnek elejét vegyék. Petersnél az operáció után nem állott be láz. A cirkuszban a fenevadakat elválasztották egymástól s egyelőre nem mutatják be őket a közönségnek.

* **Öngyilkosság az anyja szemelátára.** *Déváról* jelentik: A bródi aranybánya telepen *Jeszenszky Ottó* fiatal bánya mérnök az anyja szemelátára tegnap föbe lőtte magát. Tettét állítólag egy asszony miatt követte el.

* **Szinészet Mezőkeresztesen.** Mezőkeresztes nagyeseemények színhelye. *Tolnai* Gyula színigazgató és kiváló társulata aratja a babérokat, melyeket előadás után a bab vastag étel fűszerezése által értékesít. Most azonban baj történt, a nemes társulatnak lejárt az engedélye és így vesztegelni kell a learatott babérok között. Tegnap a társulat igazgatója kérelmet intézett a belügyminiszterhez, hogy a szokásos engedélyt továbbra is hosszabbítsa meg.

* **Elszökött gyermek.** Tegnap délelőtt panaszkodott egy asszony a rendőrségen, hogy a fia elszökött hazulról és már két nap óta semmit sem tudnak felőle. A gyermek 12 éves. *Szentpéteri* Gusztáv az utóbbi időben az iskolába sem járt, hanem rossz pajtásokkal az utcán kóborolt. Vasárnap óta nem ment haza a fiu, azért arra kérte a rendőrséget az anyja, hogy a fiut köröztessék és ha feltalálják, vigyék haza *Várad*velencére.

* **Osztálysorsjáték főelárusítóink** abban vetekednek egymással, hogy a modern reklám terén ujat és meglepőt nyujtsanak. A reklámok közt első helyet foglal el a *Dörge* Frigyes bankháza csodálatos világtérképe, szerencselabdái stb., de valósággal szenzáció számba megy a legujabb: **a szerencse a dobozban.** Kevés kis dobozok, melyeket mindenki szívesen fogad el; tartalma apró, csinos szerencsetekercsek, a melyek egy főnyereményre adnak jogos reményt. A ki egy ilyen doboznak birtokába akar jutni, egészen ingyen juthat hozzá, forduljon a *Dörge* bankház Budapest, (*Kossuth* Lajos utca 4) itt időző képviselőjéhez (*Zöldfa* szállodában lakik; ugyanott osztogatják a világtérképet is.

* **Elfogott tolvaj.** Ezelőtt mintegy 3 évvel *Belényesörvényes* községben *Lázár* István nevű odaváló munkás lopott. A tárgyat olyan körülmények között szerezte meg magának, hogy azért meglehetősen büntetés várt reá. A büntetést elkerülendő *Lázár* megszökött és azóta az országban bujdosott, mig tegnap haza ment, mert furdalta a lelkiismerete, meg a családjá utáni vágy. Alig melegegett fel azonban családja körében, mikor a csendőrség letartóztatta és a járásbírósnak adta át a vizsgálat megindítása végett.

* **Benkő sorsjegye Bankó!** Az ország minden részében el van ismerve ezen mottó, a mely a kimutatott fényes eredmény által bebizonyosodott. Az utóbbi hat hónapon belül a 600.000 koronás nagy jutalom díjon kívül a nagy főnyereményt 200.000 koronát, kétszer a 60.000, az 50.000 és 40.000 koronát, összesen tehát egy millió koronát fizetett ki fenti bankház a szerencsés vevőknek. Ezen fényes eredményt más főelárusító kimutatni nem képes. Jogosult tehát azoknak eljárása, kik sorsjegyeiket a legközelebbi I. osztályu huzásra, XIX-ik sorsjáték, **Benkő Bankházánál.** (Budapest, VI., *Andrássy*-ut 60) beszerzik.

x **Német órákat** ad a nyelvet teljesen bírő jogász. Bővebbet a kiadóhivatalban.

x Van szerencsém t. vendégeimnek és a n. é. közönségnek tudomására hozni, hogy a *Széchenyi-kávéházban minden kávéházi itálok árfelemelés nélkül* ugyanabban az árban lesznek kiszolgálva, mint eddig. Tisztelettel *Stern* Sándor kávé.

EGYESÜLETEK.

A kath. kör választmányi ülése. A nagyvárad kath. kör választmányja tegnap nov. hó 7-én este ülést tartott, amelyen *Palotay* László pápai praelatus elnöklete alatt jelen voltak: *Dus* László, *Grócz* Béla, dr. *Karácsonyi* János, dr. *Hoványi* Gyula, dr. *Vucskics* Gyula, *Frankó* Endre, *Tóth* Márton, *Novotnyi* S. *Alfonz*, *Szilágyi* Dózsa, *Kelemen* Kálmán, *Stark* Gyula, *Böszörményi* Géza, *Jelinek* Ferenc, *Csobánszky* Lajos, *Balázsovich* Rezső és dr. *Imrik* Gusztáv. A könyvtár vizsgáló bizottságot megbízták, hogy alkalmas időben a könyvtárt vizsgálja meg. Uj tagul felvették *Aisele* Antalt. Az ünnepélyt rendezőbizottság bejelentette, hogy a kör szépen sikerült *Rákóczy-ünnepélyt* rendezett. A közreműködőknek köszönetet szavaztak. *Szilágyi* Dózsa bejelentette, hogy a nagyvárad r. kath. főgimnáziumban megalakítja a *Mária* kongregációt s december 8-án lesz az ünnepélyes megalakulás. Kéri a kath. kör támogatását. A választmány örömmel vette tudomásul a bejelentést s 50 koronát szavazott meg a kongregáció céljaira, egyik kiváló tagja pedig zászlót ajándékoz a kongregciónak. Apróbb ügyek elintézése után az ülés véget ért.

Uj keresztény egyesületek. A budapesti keresztény szocialista építőmunkások országos szakszervezetének, nemkülömben az ujaradi kath. ifjúsági egyesület alapszabályait a magy. kir. belügyminiszter jóváhagyta.

TANÜGY.

Az uj óvóbizottság megalakulása.

A nagyvárad állami kiseddóvó felügyelő bizottsága f. hó 7-én tartotta alakuló közgyűlését. *Mezey* Mihály elnöklete alatt. Jelen voltak:

Özv. *Rechné*, *özv.* dr. *Szolcsányi* Hugóné, *Mezey* Vilma, *Moskovits* Miksáné, *Varró* Domokosné, dr. *Molnár* Imréné, *Grunwald* Henrikné, *Farkas* Etelka, továbbá; *Beczky* Lajos, *Harmathy* Károly, *Böszörményi* Géza, *Sáfrán* Lajos, *Baróthy* Akos, dr. *Gerő* Sándor, dr. *Vucskics* Gyula, dr. *Kecskeméti* Lipót, dr. *Mártonffy* Bogdán, *Materny* Imre, *Szűcs* Izsó, *Vinkler* Lajos, dr. *Várady* Zsigmond, *Mikusay* József és *Vadai* József.

Elnök felolvasta a vallás- és közoktatásügyi miniszter kinevezési leiratát; a felügyelő bizottság tagjai letették az előirt esküt; azt a reményét fejezi ki, hogy mindnyájan lelkiismeretesen fogják teljesíteni nemes célú hivatásukat. Ezután *Mártonffy* Bogdán gondnok terjesztette elő a jelentését a mult évről, összes bevetel: 6139 korona volt, kiadás: 5596. A maradvány: 722 korona.

A közgyűlés egyhangulag elfogadta a gondos jelentést és Nagyvárad város számvetéséhez teszi át. A közgyűlés a felügyelőbizottság alelnökéül egyhangulag *Böszörményi* Gézát, — ki évek óta lelkiismeretes gondossággal viselte az alelnöki tisztelet — jegyzőül: *Vadai* Józsefet, és gazdálul a szintén hosszabb idő óta kifogástalanul működő dr. *Mártonffy* Bogdánt választotta meg.

Végül elnök elismerését fejezi ki a felügyelő bizottsági tagoknak; kiváltképpen a volt jegyzője: *Rez* Mihálynak.

Tanítók gyűlése. A vármegyei hivatalos tanító egyesület központi választmányja tegnap d. u. *Réz* Mihály elnöklete alatt gyűlést tartott. A gyűlés legfontosabb tárgyát az alapsza-

bályok módosítása képezte, ugyanis több tag rendkívüli közgyűlés összehívását kérte ugyan ezen célból. A választmány a rendkívüli gyűlés megtartását nem látja szükségesnek, ellenben a rendes közgyűlést december hó 7-ére kitűzi. A bemutatott alapszabály tervezetét nem fogadja el. De a temetkezési járulék fizetési módosításának a megállapítására bizottságot küld ki Gábel Jakab elnökle aláit. A bizottság tagjai: Nagy Imre, Balogh Károly és Sziráky Béla. Az elhunyt Békési János pénztáros helyett ideiglenesen Száborovszky Rezsőt választották meg.

SZÍNHÁZ.

A hét műsora.

Csütörtök: Kis alamuszi.
Péntek: Boszorkány.
Szombat: A vig özvegy.
Vasárnap: Kis alamuszi.

A kis alamuszi.

A színházi sajtóiroda jelentése szerint az estére *A kis herceg* volt kitűzve s így akik a színházat nézték, csak azok tudták, hogy a kitűzött darab helyett Bokor kitűnő operettjét, *A kis alamuszi* játszó.

Fővárosi mintára nálunk is arra törekszik az igazgatóság, hogy a jobb operetteket felfrissítse. A kis alamuszi reprizén talán ép a fent említett ok miatt nem sokan jelentek meg, de akik ott voltak, azok kétségkívül jól mulattak.

A darab bonyodalma, találó ötletei, helyenként bájos melódiái, a szereplők igyekvése biztosítja a darabnak műsoron maradását.

A darab főszerepeit *Károlyi Leona* és *Palásthy S.* játszó. Előbbi a legaprókékosabb részletekben is pompásan domborított, utóbbi ötletes humorával, a tehetetlen mamlasz Tomot hűen alakítva a nézőközönséget mindvégig állandó derűtségben tartotta. Mellettük *Hajnálnak*, *Haraszthynak* és *Lányinak* volt jelentékenyebb szerepe hasonló sikerrel. A három kalandvágó szerepében *Toronyi* és *Oláh* tetszettek, míg *Szende* azonban nagyon is szende volt.

A második felvonásbeli duettet, melyet *Károlyi* és *Lányi* énekeltek, külön kell kiemelnünk. *Fehér* pompás maszkjával, az ensembléhez való simulásával elfeledtetni igyekszik, hogy ő drámai hős. Talán ezen buzdult fel *Bérczi*, amikor urának így tett jelentést: »két ur és egy karmester (három helyett) érkezett.« Persze a drámai hős operett énekes, a másod-karmester operett-szende, ez *Bérczi* nek sem tetszik, hiszen ennek nyílt színen ad kifejezést.

Ha egy próbával többet tartottak volna, úgy az öszjátékot és az énekkart illető kifogásaink is elestek volna. —dy.

TÁVIRATOK.

Kormányválság Szerbiában.

Belgrád, nov. 7. A kormány lemondása legközelebb várható. A lemondás oka első sorban az, hogy a király nincsen megelégedve a kormánynak az ágyukérdésben tanúsított viselkedésével. A király már többször követelte, hogy az ágyu-bizottság véleményét föltétlenül figyelembe vegyék és csakis az általa legjobbnak vélt ágyut szerezzék meg. A király a kormánynak Magyarország-Ausztriával szemben folytatott kereskedelmi politikájával sincsen megelégedve. Szerbiában Gulochvvszky visszalépése után kedvezőbb fordulatot vártak, de most már meggyőződtek, hogy Aehrenthal bárónak a Balkán államokkal és különösen Szerbiával szemben követett politikája egy cseppet sem tér el elődjétől.

Belgrád, november 7. Jól értesült forrásból jelentik, hogy a Pasics kormány és a crenzoti Schneider-gyár közt még nem jött létre megállapodás az ágyu szállítása dolgában, mert a király még mindig vonakodik az egyezséget jóvá hagyni. Ha a fenálló nehézségeket nem tudnák elhárítani, akkor Pasics a legrövidebb idő alatt vissza fog lépni.

Newyork állam új elnöke.

Newyork, nov. 7. (Saját tud. távirata.) Newyork állam új elnökévé Hughest választották meg heves küzdelem után. Maga Roosewelt is rá szavazott. A Londonba érkezett táviratok szerint választások soha oly hevesek nem voltak, mint az idén.

A választójog Ausztriában.

Bécs, november 7. A reichsrath elfogadta a választójogi javaslatra vonatkozó indítvány sürgősségét.

NYILTTÉR.

Tisztelettel értesítjük a nagyérdemű közönséget, hogy

szücs üzletünket

nov. 1-től az Orsolya apácák fő-utcai új palotájába helyeztük át. Nagy raktárt tartunk minden-féle **szörmékből és kész szücsárukból.**

Megrendelésre minden nemű szücs munkákat saját műhelyünkben gyorsan és pontosan készítünk.

Becses pártfogását kérve

tisztelettel:

Zboray Gyula és társa.

MULATSÁG.

Jogászok első kolonestélye. A nagyvárad kir. katolikus jogakadémia ifjusága dr. Bozóky Alajosné védnöksége mellett »Segítő Egyesülete« és az alakuló »Mensa Academica« javára tegnapi tartotta meg első kolonestélyét a Zöldfa-szálló nagytermében. A családi jellegű kolonestély nagyon szépen sikerült. A négyest 50 pár táncolta.

Igazságszolgáltatás.

Csaplár Benedek halála.

— Esküdtszéki tárgyalás. —

Az érdekes agg tudós és piarista pap, Csaplár Benedek ez évi augusztus 13-án, amint szokta, a rendes esti sétájára ment. Amint az öreg ur gyanútlanul sétálgatott a belvárosi plébánia táján, egy brutális orvttámadásnak esett áldozatul. Hátulról egy kemény ökölcsapás érte és Csaplár Benedek, akit az ütés halántékon talált, össze esett és eszméletlen állapotban vitték a közeli piarista rendházba.

A merénylő futásnak eredt a gaztett után, de az utca népe üzőbe vette és Dobler Gyula órásinas elfogta. Jung József gágyári munkás volt a merénylő és amikor kérdőre vonták, nem tudta aljas tettének okát adni. Sőt tagadásra fogta a dolgot, de már a kék munkás-zubonyáról is felismerték. Fölismerte maga

Csaplár is a piaristák házában, ahova utána vitték és szembesítették. Mután Csaplár ötödnapra meghalt, a támadóját vád alá helyezték a btkv. 306. §-ába ütköző halált okozott testi-sértés miatt s ellene mára tüzték ki az esküdtszéki tárgyalást, melyen Zsitvay Leó elnököl. A közvédat dr. Hodászy királyi ügyész képviseli, védő dr. Komlós Artur.

A megtartott tárgyalás után az esküdtek bűnösnek mondták ki Jung vádlottat a halált okozó súlyos testi sértés büntetésében, mire törvényszék 3 évi fegyházra ítélte. Az ítélet ellen a védő semmisségi panaszt jelentett be.

A szerkesztésért felelős:

Dr. VUCSKICS GYULA.

Özv. Dr. Deákné
Fogtechnikus
A legjobb amerikai porcellánból készít
műfogakat,
végez minden ebbe vágó műveletet.
Lakik: **Nagyvárad Szilágyi-Dezső u. 18.**

Tisztelettel értesitem a n. é. közönséget, miszerint a Fekete Sas alatt 54 év óta fenálló férfi-szabó és katonai felszerelési üzletemet **Fő-utca és N.-Sándor-utca sarkára áthelyeztem.**

Tisztelettel
AUSLÄNDER S.

HIRDETESEK

jutányos árban

felvétetnek a

"TISZÁNTÚL"

kiadóhivatalában.

Egy-két jó családból való,
2—3 középiskolát végzett fiú
fizetéssel felvétetik

tanulónak

a Szent László nyomdában.

Eladó ház.

Olasziban a Lukács György-utca sarkán levő 1-ső számú, három utcára néző sarok ház, hol ma szálloda és vendéglő van, tehermentesen szabad kézből eladó. Bővebbet Kiadóhivatalban.

Uj varroda és szabász-terem.

Tisztelettel értesitem a n. é. hölgyközönséget, hogy üzletemet egy, a mai kor igényeinek teljesen megfelelő gyermek- és női ruha, valamint mindennemű férfi, női és gyermek fehérnemű varrodával és szabászteremmel bővítettem ki úgy, hogy aki *Alkalmi Áruházamban* igen jutányos árért vásárolt szövet, schifon, vászon, flanel, barchet vagy bármily árucikket, gyorsan, izlésesen és *eddig még nem létezett* olcsó árban készítettem el. Az általam elvállalt darabokért felelőséget vállalok.

Miután ezen vállalatomat nem anyagi érdekből, hanem csupán a tisztelt vevőim kényelmére és kívánságára rendeztem be, kérem próba rendeléseikkel állításom valóságáról meggyőződni.

B. pártfogást kérve, vagyok kitűnő tisztelettel, az Alkalmi Árnház tulajdonosa

SZÉKELY JENŐ

Fő-utca, Rimanóczy-palota. Fröhlich-féle hentes üzlet mellett.

Helyi és vidéki telefon 633. szám.

Hirdetések felvétetnek a kiadóhivatalban.

SZENT LÁSZLÓ KÖNYVNYOMDA

Nagyvárad, Szilágyi Dezső-u. 3. szám

Művek

folyóiratok, hírlapok,
vonalzatok,
gazdasági nyomtatványok,
egyházi, községi
és egyéb
hivatalos nyomtatványok,
k ö r l e v e l e k,
levélborítékok.

Elvállal és készít:

izléses kivitelben
mindennemű

nyomdai munkákat

jutányos árak mellett.

Vidéki rendelések gyorsan és pontosan eszközölteinek.

Levélfek, számlák, falragaszok,

báli meghívók,
táncrendek, etlapok,
naptárak,
paiackfeliratok,
névjegyek,

gyászlapok

stb. anyomdai szakba
vágó nyomtatványok
készítése.

A lat. és gör. szert. kath. egyházmegyei nyomtatványok

raktára.

Hirdetések felvétetnek a kiadóhivatalban.

Benkő sorsjegye Bankó!

AZ I. OSZT. SORSJEGYEK ÁRAI:

1/8 K1.50

1/4 K3.-

1/2 K6.-

1 K12.-

BENKŐ BANK BUDAPEST, ANDRASSY-UTCA 60.

Sorsjegyeink Nagyváradon kaphatók:

Boross Lajos, papirkereskedő; Fürst Lipót, könyvelő; Grósz Ignác, ált. takarékpénztári hivatalnok; Kenyeres Jónás, Bástya-utca, 1. Ullman Sándor, fűszerk. Baros-utca, 57.

16 millió 457.000 korona

kerül okvetlen kisorsolásra a

19-ik Magyar Kir. Szabadalmazott Osztálysorsjáték

folyamán.

Ezek között a következő főnyeremények:

Legszerencsésebb esetben

1.000.000
korona

Egy millió korona

1.000.000
korona

		korona
1	Jutalom	600.000 = 600.000
1	Nyeremény	400.000 = 400.000
1	»	200.000 = 200.000
2	»	100.000 = 200.000
2	»	90.000 = 180.000
2	»	80.000 = 160.000
2	»	70.000 = 140.000
2	»	60.000 = 120.000
1	»	50.000 = 50.000
3	»	40.000 = 120.000

		korona
3	Nyer.	30.000 = 90.000
6	»	25.000 = 150.000
9	»	20.000 = 180.000
3	»	15.000 = 195.000
44	»	10.000 = 440.000
61	»	5.000 = 305.000
22	»	3.000 = 66.000
475	»	2.000 = 950.000
961	»	1.000 = 961.000

		korona
1635	Nyer.	500 = 817.500
165	»	300 = 11.500
39675	»	200 = 7.935.000
5325	»	170 = 905.250
5325	»	130 = 692.250
115	»	100 = 11.500
4825	»	80 = 386.000
3825	»	40 = 153.000
62.500	nyer.	korona 16.457.000

Az első osztály húzása már

november 22-én és 23-án

tartatik meg, melyhez a sorsjegyárak a következők:

Egész

12 korona

Fél

6 korona

Negyed

3 korona

Nyolcad

1 1/2 korona

A legegyszerűbb, leggyorsabb és legolcsóbb rendelési mód a postautalvány, melynek szelvényére a kívánt sorsjegymennyiség és a pontos cím irandó.

Dörge Frigyes bankháza

Kossuth Lajos-utca 4.,

ahol 1906. október 13-án ismét a 6-ik osztály legnagyobb nyereményét (400.000 kor.) és 1906. szept. 6-án az 5-ik osztály legnagyobb nyereményét (100.000 kor.) nyerték.